

SODNA UPRAVA V ISTRI MED PRVO AVSTRIJSKO VLADAVINO (1797-1805)

Michele GOTTARDI

prof. filozofije in zgodovine, IT-30131 Venezia, Cannaregio 3729/A

IZVLEČEK

Eden izmed najbolj revolucionarnih ukrepov, za katere se je Avstrija odločila ob svojem prihodu na nekdanja beneška območja Istre, je bila brez dvoma okrožnica z dne 7. maja 1798, s katero je uvedla začasni sodni pravilnik na podlagi podobnih odločitev, sprejetih v Benetkah 31. marca istega leta. Racionalizacije sodišč se je z veliko vneme lotil guverner Kopra Franz Philipp von Roth, ki je poskrbel tudi za moralno raven in definicijo sodne stroke. Z guvernerjevo smrtjo leta 1804 se proces posodabljanja in odmikanja od starega beneškega sodnega reda ni končal: med letoma 1803 in 1804 so kodekse in procedure, ki so bili v drugih provincah habsburškega cesarstva že v veljavi, razširili tudi na Benetke, ki pa so se temu upirale še veliko bolj kot v Istri.

Avstrijski vojaki, ki so junija 1797 pod vodstvom generala Johanna Klenaua po vsej Istri nameščaličasne uprave v imenu Franca II, so bili glasniki številnih in temeljitih sprememb v življenju nekdanje beneške province. Ena najusodnejših revolucij pa je zagotovo doletela področje sodne uprave. Z izidom okrožnice 7. maja 1798, s katero so uvedli začasni sodni pravilnik v skladu z odločitvijo generala Wallisa in komisarja Pellegrinija 31. marca v Benetkah, je dotlej veljavno beneško pravo doživelo korenit preobrat v običajih, postopkih in v samem izvajanju.

Začasni upravitelj Kopra Franz Philipp von Roth,¹ ni odredil le racionalizacije

¹ Baron Franz Philipp von Roth, Dunajčan po rodu in po načinu razmišljanja, se je izoblikoval v šoli jozefinske državne uprave. Leta 1782 se je preselil v Trst in postal vladni svetnik. Umril je v Kopru, 3. aprila 1804. Več o njem in o prvem obdobju avstrijske vladavine v Istri glej G. QUARANTOTTI, 'Trieste e l'Istria nell'età napoleonica', Firenze, Le Monnier, 1954, str. 69-137; U. COVA, 'La prima annessione dell'Istria ex-veneziana al Litorale austriaco nel 1804', v 'L'ufficio Circolare dell'Istria in Capodistria', 'Acta Histriae', III (1994), Razprave z mednarodnega simpozija, str. 201-8; P. DORST, 'Il Litorale nel processo di modernizzazione della monarchia austriaca. Istituzioni e archivi', Udine, Del Bianco, 1994, str. 156-63.

sodišč in s tem njihove uskladitve z merili v nasledstvenih provincah; storil je veliko več. Ob branju osemnajstih členov okrožnice ni bilo več nobenega dvoma o pravih razsežnostih posega: šlo je za popolno odpravo še zadnjih ostankov beneškega prava, začenši z javnimi govori. Z njimi so obogatele cele generacije advokatov, močan vtis pa so naredili tudi na številne slučajne tuje popotnike po Sere-nissimi, med katerimi je najslavnejši med njimi, Goethe, svoje občudovanje izrazil na straneh svojega slovitega "Potovanja po Italiji".²

Že v prvem členu novega začasnega Pravilnika je pisalo: "... na podlagi predhodne odredbe je zato v civilnih pravih prepovedana uporaba javnih govorov in izrekanje sodb ob njihovem zaključku".³

"V vsakem sporu," je določal naslednji člen, "mora tožitelj svojo tožbo na sodišče vložiti v pisni obliki oz. v obliki obtožnice z navedbo vseh dokazov, skleпов in razlogov, s katerimi utemeljuje svoje zahteve."

Na tožnikovo "obtožnico", običajno "zadevne tiskovine", nemudoma posredovano nasprotni strani, je bilo treba odgovoriti v roku 14 dni. Sledil je tožnikov odgovor in tako imenovana duplika nasprotne strani, prav tako v roku 14 dni. Na tem mestu, določa člen 5, "se na preprost in neškodljiv način, brez pretkanj in utrujajočih zavlačevanj spor razreši, akti posameznega primera pa zaključijo". Sodbo je izrekal tajnik glede na "soglasnost ali večinskost glasov" sodnega zbora, pogosto sestavljenega iz treh članov, v vsakem primeru pa iz precej manjšega števila sodnikov kot v obdobju plemiške tradicije.

Vsebinske spremembe je doživela tudi organizacija sodnih zborov in sodišč. Plemiška sodišča je zamenjalo osem prvostopenjskih sodišč v Kopru in v vseh drugih sedežih okrajev ter tri politične in gospodarske direkcije, v Rovinju, Poreču in Piranu. Slednje so reševale vprašanja v zvezi z javnim redom, vojaškimi in zdravstvenimi zadevami, nujne primere ter izvajale navodila višjih oblasti tako v glavnih mestih kot v okolici. Delovalo je še sedem lokalnih višjih organov, katerih pristojnosti so bile omejene na lažje prekrške in na nadzor nad podeželjem in mesti določenega območja, uradi za hitre postopke s po enim sodnikom za reševanje sporov, ki niso presegali 20 dukatov.⁴ Perifernim in prvostopenjskim sodiščem je načelovalo pritožbeno sodišče v Kopru, medtem ko je bil v Benetkah sedež tretjestopenjskega, revizijskega sodišča, prav tako ustanovljenega leta 1798, ter trgovskega in obnovljenega sodišča za zdravstvo.

- 2 J. W. GOETHE, "Viaggio in Italia (1786-1788)", Firenze, Sansoni, 1959, str. 73-5: javni govor je "komedija", v kateri "je že od vsega začetka jasno, kako se bo vse skupaj končalo: sodniki vedo, kako bodo razsodili, stranki pa, kakšno sodbo lahko pričakujeta".
- 3 'Circolare del cesareo regio Governo provvisorio dell'Istria', Koper, 7. maj 1798; glej tudi DRŽAVNI ARHIV TRST, I. R. 'Governo del Litorale. Atti amministrativi dell'Istria', b. 7
- 4 Glej DORSI, 'Il Litorale nel processo di modernizzazione', str. 158.

Avstrijci, posebno Roth, jožefinskih sodnih izkušenj s svojim posegom niso želeli presaditi naenkrat in v enem samem zamahu, čeprav je koprski guverner iz njih zrasel in se v njih izoblikoval. Po izidu okrožnice z dne 7. maja se je Roth odločil za postopno izvajanje reforme in s tem pripomogel k poenostavljanju postopkov in k jačanju moralne trdnosti sodne stroke, kar je veljalo tako za advokate kot za sodnike; njim so bile namreč namenjene uredbe, s katerimi naj bi zajezili zlorabe in favoritizem sodne uprave.

Z ukinitvijo deklamatorstva se je močno zmanjšala moč diskrecijske pravice in stanovske podobe, iz katerih so črpali svoj ugled advokati in sodniki. "Od advokata," piše Pietro Kandler sredi 19. stoletja,⁵ "so vsi pričakovali enciklopedično znanje, vedel naj bi vse, podkovan naj bi bil v vseh vejah iusa, najsibo javnega ali osebnega, in res je bilo tako. Razmišljanje advokatov je bilo močno v čislih, izobraženci so jih cenili, pričkanje je bila prava strast, vsaka malenkost pa je postala razlog za pravdo." V rabi je bila kombinirana procedura: po preiskovalnem postopku so prešli na ustni kontradiktorni postopek ob prisotnosti advokatov; sodba, nadaljuje Kandler, je postala "veličastno bojišče za advokate".

Ob vsem tem je bilo seveda nemogoče pričakovati, da se sodni stan ne bi z vsoto silo zoperstavil uredbam nove avstrijske vlade. Vendar so svoje nasprotovanje advokati in sodniki izrazili na različne načine. Prvi so opozarjali na pomen stroke, medtem ko so drugi, predstavniki beneških patricijev, v zadnjem trenutku nepričakovano izpostavili nesposobnost starega plemstva, da se prilagodi novemu institucionalnemu redu.

3. septembra '98, štiri mesece po izidu Rothovega Pravilnika, je Francesco Biondi, na čelu politično-gospodarske direkcije iz Rovinja, guvernerju posredoval dopis s podpisani 107 družinskih poglavarjev v imenu 10.000 prebivalcev. V njem izraža globoke dvome nad ohranjanjem obtožilnih govorov, ki v resnici ponovno uvajajo vlogo advokata in celo povečujejo njen pomen.

Od trenutka, ko je bil v tem mestu objavljen nov sodni pravilnik, še tako drobnih zadev ne rešujeta več sprti strani pred sodnikom, temveč advokati, ki primere obravnavajo z vzajemnimi govori. Pri tem se je kaj hitro izkazalo, da se morajo advokati za svoje govore posebej pripraviti, kar za prizadete pomeni dodatno plačilo, ki včasih celo presega vrednost predmeta, zaradi katerega je bila obtožnica sploh izdana.⁶

Poglavarji rovinjskih družin so imeli pri tem v mislih uredbo prvostopenjskega sodišča iz Kopra, izdano 20. maja, ki je udejanjala okrožnico z dne 7. maja in v

5 Mestna knjižnica Trst (Biblioteca Civica di Trieste-Bet), Archivio Diplomatico, b. 10, f. XVIII, "Raccolta delle Leggi del Primo Governo Austriaco in Istria".

6 Državni arhiv v Trstu, "Governo del Litorale. Atti amministrativi dell'Istria, b. 7 (ko vir ni posebej naveden, se citati nanašajo na ta arhivski dokument).

kateri "je bilo posebej ukazano", da mora vse obtožnice "podpisati potrjeni in uradno priznani advokat in za to odgovarjati". Uredba je vsebovala še dva člena,⁷ vendar se je dopis rovinjske direkcije nanašal na prvi člen. Predlagali so, da

z obtožnimi govori ne bi bilo mogoče reševati sporov, ki presegajo vrednost stotih dukatov, in naj bi do te vsote... sodišče odločalo o pravilnosti upnikove zahteve, predvsem ko gre za najemnine za hiše, trgovine ali skladišča, za zapadle zakupnine, za posojeni denar, zavarovan z menico ali pobotnico, ter za tekoče ali priznane dolgove.

Druga neizogibna potreba je bilo določanje profesionalnih honorarjev za pravnike. Rovinjčani so namreč zahtevali nekaj zelo podobnega kot prebivalci Motovuna, ki so se preko svojih predstavnikov o tem izrekli že 23. maja, ko so opozorili, da znaša v nekaterih pravnih "višina škode nekaj lir, večsih celo soldov, in da bi jo bilo mogoče oceniti že pri prvi obravnavi", s čimer bi znižali sodne stroške.

24. maja je tudi sodišče iz Vodnjana poslalo podobne zahteve in zaprosilo za pojasnila v zvezi z desetimi točkami, ki so bile v obrazložitvi novega Pravidnika izpuščene. Vodnjansko sodišče je prosilo za navodila v zvezi z določanjem tarif, s kontumacijskimi sodbami in s sodbami po hitrem postopku, v zvezi z morebitnimi "nedostojnimi" izrazi v obtožnicah, obenem pa je izrazilo potrebo po enem ali dveh lokalnih mirovniških sodnikih.

Ker prihaja pri nas vsak dan do številnih zadreg in sporov v zvezi s povzročanjem škode, do obtožb, pri katerih gre skoraj vedno za zelo pičle vsote, in za artikle, ki jih sodišče ne prepozna, in v želji, da bi Vas ne motili pri Vaših številnih političnih, gospodarskih, civilnih in kriminalnih preiskavah in pri nešteti splošnih zadevah druge narave, bi se tukajšnjemu sodišču zdelo primerno, da bi nastanili posebnega lokalnega sodnika, priznane poštenega in izkušenega, ki bi reševal vse navedene spore in s tem strankam prihranil čas in denar... Primerno bi se nam zdelo tudi nastaniti še enega lokalnega mirovnega sodnika, ki bi sprejemal prošnje v zvezi z manjšimi prekrški, verbalnimi žalitvami in motenjem javnega miru, s čimer bi lahko učinkovito preprečevali zločine.

To potrebo je v svojem poročilu z dne 12. junija izrazila tudi politična direkcija iz Poreča, ki je zahtevala, da se v mestih namestijo sodniki tudi za posredovanje na podeželju.

Številni spori in krdelo prepirljivcev povzročajo veliko škodo podeželju. Če želijo kmetje na mestnem sodišču izterjati odškodnino, pri tem ne zgubljajo le dragocenega

7 Priporočeno je bilo (ne pa odrejeno), naj se določi najvišja cena za spore, ki bi jih reševali po hitrem postopku, sodbe proti stranki v kontumacu pa naj bi bile dokončne.

časa, temveč s pogostimi obiski v mestu tudi vso preproščino podeželskih običajev, s prekinjanjem svojega dela pa se navzamejo lenobe in pijančevanja.

Sodnikom v mestnih komunah so zato povečali pooblastila na več kot običajnih pet lir, čeprav so ostali še naprej podrejeni civilnemu sodišču; da pa ne bi motili dnevnih opravil na polju, so lahko sodbe izrekli "na praznje dni, po sveti maši, ob pomoči župnika".

Ob prvem nizu spornih vprašanj v zvezi s kontumacijskimi sodbami je revizijsko sodišče 31. julija 1798 izdalo odgovor in zatem, v soglasju z dunajsko vlado, 7. avgusta tudi "Navodila za obravnavo civilnih primerov" z zahtevkom, da se ukinejo ustni disputi in da se jih na vseh stopnjah nadomesti s pisnim postopkom. Veliko pozornosti je veljalo sodnemu poročevalcu, kar je bila novost, in načinu oblikovanja poročila, s katerim naj bi sodni zbor seznanjal z okoliščinami posameznega primera. Iz "Navodil" je torej jasno razvidno, da so sodniki in advokati še naprej vztrajali pri svojem kljubovanju.

Sam Roth se je lotil zahtev istrskih sodnih zborov in ko je vsako posebej pretehtal, je nanje 30. novembra 1798 izčrpno odgovoril. Ponovno je potrdil navodila revizijskega sodišča v zvezi s sodbami in pritožbami, ki so zadevale že na prvi stopnji odsotnega obtoženca, v zvezi z obtožnicami pa se je zadržal ob vprašanju prehoda na pisni postopek. Pojasnil je,

da bodo morali biti zadevni zapisi natančni, brez digresij in pretiravanj ali nespodobnih in žaljivih besed do nasprotne stranke. Če se bodo branilci sprtih strani trikrat pregrešili s pretiravanji in digresijami, jih bo moral katerikoli sodnik ali katerikoli sodišče poklicati na zagovor in jih na storjene napake opozoriti. Če bi kljub trikratnemu opozorilu vztrajali pri vnašanju zmede in pri praznih digresijah, bodo tvegali prepoved advokatske dejavnosti.⁸

Rothovi ukrepi, ki so temu sledili, so bili usmerjeni v moraliziranje in v določanje sodne prakse; 15. decembra 1798 so tako določili sodne in zunajsodne tarife in s tem ugodili že omenjenim zahtevam perifernih sodišč; 3. marca 1800 so vpeljali red v stroko, v katero so bili odtlej pripuščeni le kandidati z diplomo državne habsburške univerze. Edina izjema so bila lokalna sodišča, a le v primerih sodb po hitrem postopku, za katere je zadoščalo potrdilo o primernosti, ki pa so ga prav tako lahko izdajale samo cesarske visoke šole. Vsi, ki so želeli pristopiti k advokatskemu redu, so morali vložiti prošnjo na revizijsko sodišče v Benetkah, zadolženo za nadzor nad redom.

⁸ Mestna knjižnica v Trstu, "Archivio diplomatico", b. 10. F. XVIII cit., "Circolare del cesareo regio governo provvisorio del'Istria, cc. 37-40, sklep XIV.

V isti okrožnici je bilo navedenih nekaj osnovnih deontoloških pravil pri opravljanju stroke: ob prevzemanju pravde se je moral advokat vedno vprašati, kakšni so razlogi in cilji njegove stranke, in oceniti predložene dokumente; v primeru krivde naj "razmisli o izjemah, ki bi jih lahko predložil" v obrambo svoje stranke. Kar pa zadeva obračun, "advokatovega truda ni mogoče oceniti po številu popisanih strani, pa tudi po številu na sodišču prebitih dni ne. Njegovo delo je treba ovrednotiti zgolj po njegovih pravih zaslugah, ne glede na morebitni predhodni dogovor med njim in njegovo stranko". Določanje višine plačila je prešlo v pristojnost sodnika, ki jo je odredil v duhu "posebne marljivosti" ali "povprečne aktivnosti" pri izvajanju zakonske prakse, upošteva večje ali manjše spoštovanje Pravidelnika. Zaradi nepoštenosti ali v primeru, da se je advokat umazal z dejanji, ki so v nasprotju s stanovsko etiko, kot so dolgovi, je lahko sodišče advokata celo suspendiralo.⁹

3. marca leta 1800 je Roth izdal podobno uredbo, ki je zadevala osebo sodnika, vendar so bila pravila v zvezi z njegovo dejavnostjo manj stroga: za sodniškega kandidata je zadoščalo, da je razpolagal z "zadostnimi pričevali" o primernosti, medtem ko so morali tajniki opraviti izpit o zakonih in o ureditvi habsburškega sodstva. Sodniki niso smeli sprejemati daril ali drugih prejemkov poleg svoje plače in vračil stroškov; niso smeli zastopati ali svetovati v pravih na sodišču, bili so odgovorni za zavlačevanje procesov in za morebitno oškodovanje strank.

Neprestano je tudi pozival, najprej dobrohotno, potem odločno, k jasnejšemu načinu izražanja v obtožnicah, kar bi bilo v prid ljudstvu in sodnemu postopku: preveč obtožnic je namreč še bilo "pretirano polikanih, nejasnih in dolgočasnih".¹⁰

Iz teh ukrepov je razvidno, da so advokati nove pisne postopke hitro usvojili in s tem veliko pridobili. Zato ni neumestna domneva, da je za močnim nasprotovanjem nekaterih demokratičnih političnih skupin baronu von Rothu stal tudi sodniški sloj pod vodstvom enega najslavnejših advokatov tistega časa, nekdanjega jakobinca Angela Calafatija. Podobno si je mogoče razlagati tudi ponovljene akcije, s katerimi so ovirali Rothove reformne poskuse. Z obtožbami o slabem upravljanju so na dunajskem kanclerstvu Von Rotha do te mere očrnili, da so proti njemu sprožili cesarsko preiskavo, kar je guvernerjevo že pred tem rahlo zdravje dokončno spodkopalo. Von Roth je umrl 3. aprila 1804, tik preden je bila dokazana njegova popolna nedožnost.¹¹

9 Ibidem, cc. 16 - 20. Tudi sledeči primeri so iz istega vira.

10 Ibidem. Okrožnica z dne 3. aprila 1800. Glej tudi sledečo z dne 14. avgusta 1801. 12. avgusta 1800 je bila izdana "Uredba o obravnavi in reševanju pravnih po hitrem postopku", medtem ko so 6. maja 1801 določili tudi cenik za tovrstne sodbe.

11 QUARANTOTTI, "Trieste e l'Istria", str. 106-9; na to temo glej tudi Kandlerjeve zapise v uvodu k delu 'Raccolta delle leggi del Primo Governo Austriaco in Istria', Državni arhiv v Trstu, 'Archivio diplomatico', b. 10. F. XVIII.

Povsem drugačen pa je bil upor beneških patricijskih sodnikov, ki so v novem Pravilniku videli napad na tradicionalni sodnikov 'arbitrium' in se zbal, da tisočletna dediščina beneškega prava - kot se je v resnici tudi zgodilo - ne bo več priznana.¹²

Vprašanje hierarhije virov in drugih nič manj pomembnih problemov so 11. oktobra 1799 prisilili habsburške vladarje, da so v Benetkah ustanovili izredno komisijo za uvajanje Pravilnika, v kateri so bili predstavniki vseh sodišč nekdanje prestolnice. Očitno je pobuda zanj prišla prav iz njihovih vrst. Prav zato pa se komisija ni mogla izogniti spoštljivemu odnosu do patricijskega duha in tradicije stare republikanske ureditve. Poleg predsednika Ottaviana Marie Zorzija so bili člani komisije še štirje patriciji, Girolamo Michiel Moro, Benedetto Antonio Balbi, Alvise Minio in Marco Zorzi, ter advokat Girolamo Rubelli, predsednik trgovskega pomorskega sodišča. Za zapisnike s sestankov, ki so si sledili do marca leta 1800, je skrbel strokovnjak za beneško pravo Jacopo Chiodo, "sestavljalec zakonov" pod Serenissimo in med drugim zagovornik ponesrečenega poskusa reforme beneškega prava ob koncu Republike.¹³

Na sejah so pripravljali analize in razpravljali o 'organizaciji Wallis', o tistih odlokih torej, ki jih je avstrijski general izdal 31. marca 1798 in s katerimi je delno reformiral beneške sodne organe in sodišča. Ščasoma pa se je izkazalo, da je bil pravi namen patricijskih sodnikov na nek način obnoviti staro sodno tradicijo, Dediščina Beneške republike naj bi ostala trdno zakoreninjena, pa ne le v srcih in v glavah patricijskih nostalgčnih sodnikov; izkušnje starih beneških metod naj bi, nasprotno, nadomestile vsaj pomanjkljivosti tedanje. Za na videz dokaj tehnično in zgolj proceduralno bitko, ki je zadevala obtožnice, razprave, premeščanja sodišč in sodnih stopenj, se je v resnici skrivalo različno pojmovanje sodnika. Za plemstvo je bil sodnik predvsem politik. Prav to, kar ni smel več biti za Avstrijo, ki je na tem mestu zahteval funkcionarja, tehnika, podrejenega vrhovni oblasti, v težnji po tistih zagotovilih večje nepristranosti, ki jih je zagovarjal tudi advokat Rubelli, osamljen znotraj komisije na strani opozicije.

V zatonu pa ni bila samo podoba patricijskega sodnika, temveč ideal beneškega prava nasploh, ki je dajal prednost političnemu stališču pred zakonskim in s tem zaobšel rimsko in obče pravo, sinonim za razloge cesarstva. Po hierarhiji virov pa so bili na prvem mestu beneški statuti, sledili so običaji, analogije, in 'arbitrium' sodnika.

12 Za poglobljeno obravnavo te tematike glej M. GOTTARDI, "L'Austria a Venezia. Società e istituzioni nella prima dominazione austriaca (1798-1806). Milano, Franco Angeli, 1993, str. 71-7, in G. COZZI, "Repubblica di Venezia e Stati italiani. Politica e giustizia dal secolo XVI al secolo XVIII, Torino, Einaudi, 1982, str. 393-410.

13 Zapisniki in zapiski v DRŽAVNEM ARHIVU BENETKE, "Compilazioni leggi", serija II, b. 55.

O sklepih komisije, ki jih je podpisal Jacopo Chiodo, v vladi najverjetneje niso odločali.¹⁴ Prisilno sožitje cesarskih in beneških zakonov se je tako nadaljevalo in kljub popravkom in spremembam 'Wallisovih odlokov' vzpodbujalo vedno nove spore.

Potem ko se je stanje med leti 1798 in 1801 po Rothovi zaslugi postopoma umirilo, so avstrijski sodni Pravilnik, že v veljavi v drugih habsburških dednih državah in provincah, 16. marca 1803 razširili na Istro in Benetke. Dokončno pa je Pravilnik v tem delu cesarstva stopil v veljavo 1. julija 1803. Z ukinitvijo revizijskega sodišča so morali Istrani za pritožbe tretje stopnje na pritožbeno sodišče v Celovec, število političnih direktij se je s sedem zmanjšalo na tri (Pulj, Poreč in Rovinj), medtem ko so druga sodišča ostala nespremenjena, vključno s civilnim in kazenskim pritožbenim sodiščem v Kopru, ki je poleg Benetk edini ohranil sedež drugostopenjskega sodstva. Sicer pa naj bi po Rothovih načrtih v Trstu ustanovili skupno pritožbeno sodišče za Celovcu podrejeno Primorje, Gorico in Gradisco ter za nekdanjo beneško Istro. Vendar je bilo treba za dokončno izpeljavo racionalizacije sodnih organov počakati na obdobje Franca Jožefa.¹⁵

Le nekaj mesecev kasneje, 1. marca 1804, ko je Koper izgubljal upravno pravico in se spreminjal v provinco pod enotnim guvernerjem Trsta in Istre, so začeli tudi v nekdanjih beneških provincah veljati civilni postopki in kazenski zakonik, že v veljavi v ostalem delu cesarstva.

Z mirovno pogodbo v Požunu (Bratislava) dec. 1805 in s priključitvijo Napoleonovim ozemljem postane Koper ponovno sedež uprave. Svoje mesto dobijo tu civilni sodnik, finančni intendant in predstavnik policije ter prvostopenjsko in drugostopenjsko sodišče. Vsa druga sodišča, razen poreškega, se ukinejo, vrhovne sodbe pa se prenesejo v Milano, prestolnico Kraljevine Italije. Z uvedbo Napoleonovega kodeksa, 1. maja 1806, izginejo še zadnji sledovi beneškega prava.¹⁶

14 Danes v DRŽAVNEM ARHIVU v BENETKAH, "Compilazioni Leggi", s. II, b. 54.

15 COVA, "La prima annessione dell'Istria", str. 204-5; glej tudi DORSI, "Il Litorale", str. 146-7. QUARANTOTTI, "Trieste e l'Istria", str. 108-9.

16 QUARANTOTTI, "Trieste e l'Istria", str. 143-4.